

## ŞAHSİYET İNŞASINDA CAMİ VE İMAMIN ROLÜ

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ

Allah'ın mescidlerini ancak Allah'a ve ahiret gününe iman eden, namazı“ dosdoğru kılan, zekatı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar ederler. İşte doğru yola ermişlerden olmaları umulanlar bunlardır.

(” (Tevbe, 9/18

Muhterem Kardeşlerim!

Kainatta değerli bir konumu olan insanın, bu kıymetini koruması ve ilerletmesi için, Rabbi Allah'a inanması, bilmesi, sevmesi ve O'na kulluk etmesi gerekir.

Hayatın anlamı kullukta gizlidir. Rabbi Allah'a bağlı bir mümin şahsiyeti, ne kadar da aranan şeydir günümüzde. Dünya İslam'a muhtaçtır. İslam'da kendisini yaşayacak, haliyle örnek olacak müminlere muhtaçtır.

Değerli kardeşlerim!

Bizi manen diriltecek, şuurlandıracak sebeplere sarılmalıyız. Günden güne kaybettiğimiz, imani, ahlaki değerlerimizi yeniden canlandırmalıyız. İşte bu tekrar dirilişimizin yolu camiden geçmektedir. İnsanın kalbi ne ise, toplumda caminin konumu da odur. Cami, müminlerin kalbidir. Onu canlı tutmadan başımızı dik tutamayız. Merhum mütefekkirimiz Sezai Karakoç'un dediği gibi,

"Cami bir ruhtu, bir bilinçti. O canlı olduğu sürece toplum da canlıydı."

### Cami

'Cami' kelimesi 'Toplayıcı, toplayan, bir araya getiren' anlamına gelmektedir. Camiyi cami yapan onun bu işlevidir. Cami, insan içindir. Caminin hem maddi imarı hem de manevi imarı vardır. Ruh-beden irtibatı gibi birbirinden ayrılmaz.

Peygamber Efendimiz (s.a.s) buyuruyor ki;

إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسْجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْإِيمَانِ ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى : إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

“Mescidlere devam etmeyi alışkanlık haline getiren bir adamı gördüğünüz zaman, onun gerçek mü'min olduğuna şahitlik ediniz”. Allah Taâlâ şöyle

buyurur: “Allah’ın mescidlerini ancak Allah’a ve ahiret gününe iman eden, namazı dosdoğru kılan, zekatı veren ve Allah’tan başkasından korkmayan kimseler imar ederler. İşte doğru yola ermişlerden olmaları umulanlar bunlardır.” [Tevbe sûresi (9), 18]. (Tirmizî, İman 8,)

Değerli Kardeşlerim!

Caminin şahsiyet inşasındaki rolünü maddeler halinde açıklamaya çalışalım;

1- Cami, yaratılış gayemizi hatırlatır. Bize kim olduğumuzu, niçin yaratıldığımızı öğretir. Ev, araba, servet, mal-mülk, makam-mevki, türlü teknolojik ürünler vs. gibi aslında birer araç olan gelip geçici şeyleri amaç haline dönüştürmeme ve dünyayı ahirete tercih etmeme bilincini kazanmamız gereken yerdir.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

“Ben cinleri ve insanları, sırf bana kulluk etsinler diye yarattım.” (Zariyat, 51/56)

2- Cami, bulunduğu yerdeki insanları bir araya getirir. İslâm’ın özünde yer alan kardeşlik, birlik ve beraberlik ruhunu verir.

يُذُ اللّٰهُ مَعَ الْجَمَاعَةِ

“Allâh’ın rahmet ve kudret eli cemaat (mümin topluluğu) üzerinedir.” (Tirmizî, Fiten, 7)

Müminler, hep birlikte “Sadece sana kulluk eder ve sadece senden yardım isteriz.” (Fâtiha,1/4) derler. Hep birlikte dua, tesbihat ve zikirler yaparak hayat bulurlar. İmanlı gönüllerin birlikte olmasının büyük bereketi vardır. Kardeş olduğumuzu fark ederiz, kardeşlik duygularımız pekişir. Rabbimiz’in;

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

“Mü’minler ancak kardeşirler.” (Hucurat, 49/10) fermanını hayata geçirmiş oluruz.

3- Cami, insana yaratılış bakımından bir üstünlüğün olmadığı, yalnızca üstünlüğün takvada olduğu bilincini verir. Bütün unvanlar, imkânlar, statüler,

ırklar ve renklere sahip insanlar eşit şekilde ve yan yana dizilerek Allah'ın huzurunda hep birlikte secdeye varırlar.

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ

“Allah katında en değerli olanınız O'na itaatsizlikten en fazla sakınanınızdır.”  
(Hucurat, 49/13)

4- Cami, merhamet, hoşgörü, nezaket v.b. gibi güzel ahlakı kazandıran mukaddes mekandır. Omuzları yara yara öne doğru geçmemek, mütebessim çehreye sahip olmak, kötü kokuyla rahatsız etmemek, alçakgönüllü olmak gibi her biri toplumsal birer nezaket kuralı olan birtakım tutum ve davranışların kazanıldığı yerdir. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s);

وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ

“İnsanlara güzel ahlakın gereğine göre davran!” (Tirmizî, Birr, 55) nasihatının içimizde yer ederek namaz camiden çıkınca başlar sözü gereğince dışarıda en yakınımızdan başlayarak insanlara güzel muamelede bulunmayı öğreten yerdir.

5- Cami, maddi-manevi temizlenme, arınma yeridir. Maddi kirlilerden temiz olmak namazın şartlarından. Rabbimiz Allah;

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ

“Ey Âdemoğulları! Her namaz kılacağınızda güzelce giyinin” (A'raf, 7/31) buyurmuş, ilk günden takva üzerine kurulan kuba mescidinin cemaatini şöyle övmüştür;

فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ

Onda (mescidde) temizlenmeyi seven adamlar vardır. Allah da çok temizlenenleri sever. (Tevbe, 9/108)

Camiye devam eden kimse manevi olarak temizlenme, arınma ve huzuru bulur. Namazlarının küçük günahlarına keffaret olmasıyla, camiye gelirken ve dönerken atılan adımlar sebebiyle günahının silinmesi ve manevi derecesinin artmasıyla, meleklerin camide bulunduğu müddetçe onun affı için dua etmesiyle mümin, temizlenir. Yine sabah namazını cemaatle kılmanın lezzeti ve Allah'ın himayesi altına girmesiyle, yatsı ve sabah

namazına katılması sebebiyle ahirette tam bir nur verilecek olması ve daha başka bahşedilecek sevaplar, mükafatlarla huzur bulur, mümin.

Bir kısmını bahsetmeye çalıştığımız caminin insana hayat veren yönleri konusunda şunu ifade etmeliyiz. Camiye girerken Allah'ın evine girdiğimizin, namazda Allah'ın huzurunda olduğumuzun (huşu') ne kadar farkında olursak o kadar istifade ederiz. Büyüklerimizin dediği gibi "Edeple gelen lütufla gider".

Değerli Kardeşlerim!

Ümmet olarak tarih boyunca görülmemiş felaketleri yaşıyoruz. Günümüzde daha fazla İslami şuurumuzu, bilincimizi canlı tutmaya ihtiyacımız var.

Aksa tufanı başlayalı neredeyse bir sene oldu. Azgın yahudilerin canice soykırımı başlamadan önce Gazze camilerinde insanlar küçük büyük üniformalı memur, amir kuran okuyor ve dinleliyorlardı.

Camiden istifade eden millet, camiden istifade eden devlet, yükselmiştir. Camiden istifade eden, Kur'an'la hayat bulan, Gazzeli kardeşlerimiz, ölümden korkmuyorlar ve kaybettiği canlara rağmen hala dirayet gösteriyorlar. Anneler, çocuklarını tevekkülle kefenliyor. Çocuklar ayetlerle, zikirlerle şifa buluyor. Devamlı hamd üzereler! Küçücük yavruların dahi büyük metaneti var. Bu teslimiyet ve tevekkül gönüllerinin inşa olduğunu gösteriyor.

## İmam

Asrı Saadetten günümüze kadar Dini Mübini İslam yaşanarak, önder ve örnek şahsiyetler yoluyla bize ulaşmıştır. Bu yolun başı, ümmetin önderi, Alemlere Rahmet Sevgili Peygamberimiz (s.a.s) hakkında Rabbimiz şöyle buyurmuştur;

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

"Andolsun, Allah'ın Resulünde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır." (Ahzab, 33/21)

Değerli Kardeşlerim!

Asrı Saadette Mescidi Nebevi’de Sevgili Peygamberimiz’in (s.a.s) şahsiyet inşasındaki örnek tutumlarından bazısını burada zikrederim;

1- Bedevînin biri Mescid-i Nebevî’de küçük abdestini bozmuştu. Sahâbîler onu azarlamaya kalkıştı. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:“Adamı kendi haline bırakın. Abdest bozduğu yere bir kova (veya büyük bir kova) su dökün. Siz kolaylık göstermek için gönderildiniz, zorluk çıkarmak için değil.”

Daha sonra Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bedevîyi yanına çağırdı. Ona mescide abdest bozmanın, orayı kirletmenin doğru olmayacağını, bu mübarek yerlerin Allah’ı zikretmek, namaz kılmak ve Kur’an okumak için yapıldığını hatırlattı. (Buhârî, Vudû’, 58)

2- “Bir bedevi iki deveyle birlikte Mescid-i Nebevi’ye geldi ve Hz. Peygamber’in hırkasını sertçe çekti. Hırkanın kenarı Rasulullah’ın boynunu incitmişti. Daha sonra bedevi develeri göstererek:

-“Ya Muhammed!. Şu iki deveme yiyecek yükle! Bana ne kendi malından ne de babanın malından veriyorsun!” dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber üç kez:

-“Hayır, kendi malımdan vermiyorum. Böyle bir düşünceden Allah’a sığınırım. Ama boynumu incitmene karşılık kısas yapmadıkça develerini yüklemem” dedi. Buna karşılık bedevi:

-“Hayır! Vallahi kısas yaptırmam!” dedi.

Aralarında geçen bu konuşmaya şahid olan sahabiler ayağa kalktılar. Ashabın bedeviyi yaka-paça dışarı atmasından çekinen Hz. Peygamber onlara :

-“Sözümü duyanların ben izin verene kadar yerinden ayrılmamasını istiyorum.” buyurdu.

Orada bulunan bir sahabiye develerden birine arpa, diğerine hurma yüklemesini emretti. Sonra da sahabilerine:

-“Allah’ın bereketiyle dağılın!” buyurdu. (Ebu Davud, Edep, 1)

**3-** Muâviye İbni Hakem es-Sülemî radiyallahu anh şöyle dedi:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in arkasında namaz kılarken cemâatten biri aksırdı. Ben de hemen "yerhamükellah" dedim. Cemaat bana dik dik bakmaya başladı. Bunun üzerine:

- Vay başıma gelenler! Yâhu bana niye öyle bakıyorsunuz? deyince de ellerini uyluklarına vurmaya başladılar. Onların beni susturmaya çalıştıklarını görünce kızdım; ama yine de sustum.

**Anam, babam Resûl-i Ekrem'e fedâ olsun. Ne ondan önce ne de ondan sonra kendisinden daha iyi bir öğretici görmedim. Vallahi beni ne azarladı ne dövdü ne de sövdü.** Namazı kıldırıp bitirince bana:

- "Bu ibadetin adı namazdır. Namaz kılarken dünya kelâmı konuşulmaz. Çünkü namaz tesbih, tekbir ve Kur'an okumaktan ibarettir" dedi veya buna benzer bir şey söyledi. (Müslim, Mesâcid, 33)

Muhterem Kardeşlerim!

Alimler, peygamberlerin varisidir. Peygamberler ilmi miras bırakmıştır. İlmî öğrenen gereğince yaşayan şahsiyetler önder olmuştur, Müslümanlara yol gösterici olmuştur.

Tarihimizde camilerin maddi imarı konusunda Sinan var idiyse, manevi imar alanında da Yusuf Hemedânîler, Ahmet Yesevîler, Mevlânâlar, Molla Gürânîler, Molla Hüsrevler, Yunuslar, Hacı Bayram-ı Veliler var olmuştur.

Değerli Müminler!

Arapça emm "öne geçmek, sevk ve idare etmek" kökünden gelen imâm, terim olarak "cemaatle kılınan namaza önderlik eden kimse" ve "devlet başkanı" anlamlarını taşır. Peygamber Efendimizin (s.a.s) imamlara ve müezzinlere duası vardır;

"İmam (kendisine uyanların namazlarına) kefil, müezzin ise (namaz vakitleri konusunda) kendisine güvenilen kimsedir. Allah'ım! İmamlara (kefil oldukları konuda) muvaffakiyet ver, müezzinleri de (olası taksirlerinden dolayı) bağışla!" (Tirmizî, Salât, 39)

Peygamber Efendimiz (s.a.s) ve onun mirasçıları alimlerin yolunu tutan din görevlisi hocalarımız, müftülerimiz, vaizlerimiz, imamlarımız ve müezzinlerimiz en büyük manevi rütbeye sahiptir. Çünkü;

1- İnsanları hayra davet ederler. Hayra anahtar şerre kilittirler.

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır.” (Ali İmran, 3/104)

2- Sıkıntısı, derdi olanın yardımcısı olurlar. İnsanların gönüllerine şifa olurlar.

أَحَبُّ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ ، وَ أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ سُرُورٌ يُدْخِلُهُ عَلَى مُسْلِمٍ ، أَوْ يَكْشِفُ عَنْهُ كُرْبَةً أَوْ يَقْضِي عَنْهُ دَيْنًا، أَوْ تَطْرُدُ عَنْهُ جُوعًا

“İnsanların Allah'a en sevimlisi, onlara en faydalı olanıdır. Amellerin Allah'a en sevimlisi, bir Müslümanın kalbine sevinç sokmak veya ondan bir sıkıntıyı gidermek yahut onun bir borcunu ödemek ya da ondan (maruz kaldığı) bir açlığı gidermektir...” (Taberani, el-Mu’cemu’l-Evsat, 6026)

3- Sevecen, içten ve samimi halleriyle insanlara tesir ederler.

الْمُؤْمِنُ يَأْلَفُ وَيُؤْلَفُ وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَأْلَفُ وَلَا يُؤْلَفُ

“Mümin, ülfet eder ve kendisiyle ülfet edilendir. İnsanlarla ülfet etmeyen ve kendisiyle ülfet edilmeyende hayır yoktur”. (Taberani, el-Mu’cemu’l-Evsat, 5787)

4- Toplumda güven duyulan, doğumdan ölüme kadar hayatın farklı alanlarında insanların yanında olan değerli şahsiyetlerdir.

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

“Müslüman, diğer Müslümanların elinden ve dilinden güvende olduğu kimsedir.” (Tirmizî, İmân, 12)

5- Vakar, örnek hayat ve güzel ahlaklarıyla gönüllere taht kurarlar.

أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا

"Mü'minlerin en kâmil imana sahip olanı, en güzel ahlâklı olanıdır." (Ebu Davud, Sünne, 14)

Değerli Kardeşlerim!

**Din hizmetine adanmış iki zatın örnekliğinden bahsedelim.**

**Mehmet Zahit Kotku (r.a)**

Bilmek bir meziyet ise, yapabilmek daha büyük bir meziyet ve devlettir, diyen Mehmet Zahit Efendi sadece anlatan bir müderris değil, hayatı ile anlattıklarını ikame eden bir mürşitti.

Sürekli güzel insan olmanın inceliklerini anlatır, her gördüğüne selam verir, herkesi güler yüzle karşılardı. Sohbetleri sakın, telaşsız, öfkesiz, suçlamasız ve başkalarının eksikleri üzerine değil, neler yapılması ya da neler yapmamamız gerektiği üzerine yoğunlaşırdı.

Mehmet Zahit Efendi, önemli olanın çok söylemek, yüksek perdeden söylemek değil, az ve öz söylemek ancak kalpten söylemek olduğunu yaşantısı ile ortaya koymuştur.

**Gönenli Mehmet Efendi (r.a.)**

Sohbetlerinde, irşat etme ve dini hayatı canlı tutma onun asıl hedefi olmuştur.

Bir kimse hoca sen çocuklarına Kur'an öğretiyormuşsun! Diye ulu orta laf eder. Gönenli Mehmet Efendi de;

- Evet, doğru. Elimden gelse bütün İstanbul halkına, dağına taşına öğretmek istiyorum, der.

Ömrünü tamamen ilme ve talebelerine adanmıştır. Talebelerine o kadar düşkündür ki, kendi çocuklarının altından minderlerini, yastıklarını alıp; “Bunları talebelerime götüreyim. Siz yastıksız yatabilirsiniz ama onlar ilim erbabı olacaklar.” Demiştir.

Gönenli Mehmet Efendi, hayatı boyunca yaptığı hizmetler sırasında her daim yanında olan hanımına ahir ömründe şöyle bir hediye vermiştir; “Bu zamana kadar yaptığım bütün hizmetlerin sevabını sana veriyorum.”

Değerli müminler!



İslam'a gönül vermiş iman ehli kimseler olarak manevi nimetlerimizin kıymetini bilelim! Dünya İslam'la hayat bulacak. Örnek Müslümanlar olmak için çabalayalım. Camiyi ihya edip caminin maneviyatında ihya olalım.

Rabbimiz bütün mazlumlara imdat eylesin. Bizlere de camiyle, hocalarımızla ve ilim meclisleriyle manevi diriliş ihsan eylesin. Amin...

Hazırlayan; Mahmut KAYABAŞI / Adapazarı İlçe Vaizi